

Acht jaar Landelijk Dagvlinder Project

Zo aan het begin van het vlinderjaar is het goed een blik terug in de tijd te werpen om erachter te komen hoe de belangstelling en kennis voor en over vlinders is gegroeid. Voor de medewerkers van het Landelijk Dagvlinderproject is de korte terugblik gesneden koek. Veel van onze lezers weten helemaal niet wat dit project behelst, en de relatie met het vlinderjaar is waarschijnlijk onduidelijk.

Ir. Marnix Tax

VAN VAAG VERMOEDEN TOT ONDERZOEK

Aan het eind van de zeventiger jaren stelden velen zich de vraag of de indruk van een afnemende vlinderstand duidde op een werkelijke teruggang en zo ja of deze teruggang slechts van tijdelijke aard was. Het bleef niet bij een vrijblijvende vraag. Bij het Nederlandse bureau van de European Invertebrate Survey (E.I.S.) werd de wens geuit een inventarisatieproject te starten om een antwoord te vinden op deze vraag en de vraag naar de oorzaken van de achteruitgang (de E.I.S. is een organisatie die in Europees verband inventarisaties naar ongewervelde dieren coordineert). De

vakgroep natuurbeheer van de Landbouw Universiteit Wageningen had wel oren naar deze vraag en zag verbanden met hun lopende onderzoeksprojecten. Van het Prins Bernhard Fonds kwam een subsidie voor de uitvoering van een landelijke kartering van de Nederlandse dagvlinderfauna onder de noemer Landelijk Dagvlinderproject. De inventarisatie heeft als doel erachter te komen welke dagvlindersoorten in Nederland voorkomen, hoe de verspreiding van deze soorten over het land is, in welke aantallen ze voorkomen en of deze aantallen in de loop van de twintigste eeuw zijn toe- of afgenomen. Daarnaast is het de bedoeling om na te gaan welke eisen de verschillende vlindersoorten aan hun omgeving stellen. Deze informatie is van essentieel belang wanneer je bij het beheer van het land-

schap rekening wilt houden met de bedreigde vlindersoorten.

600 VRIJWILLIGERS DOEN VLINDERWAARNEMINGEN IN HET VELD

In 1980 ging het Landelijk Dagvlinderproject van start met een klein aantal vrijwillige veldmedewerkers. Na een oproep tot medewerking via kranten en televisie meldden zich honderden vrijwilligers aan.

Op dit moment werken er ongeveer 600 mensen mee aan het project. De inventarisatie wordt door een coördinator vanuit het bureau in Wageningen geleid. Jaarlijks worden er ongeveer twintigduizend waarnemingen toegezonden. Deze worden in een computerdatabank gevoerd. Aan de hand van het zo verzamelde cijfermateriaal wordt het wetenschappelijke onderzoek op het bureau uitgevoerd. Doel van dit alles is om aan het eind van de inventarisatie een Atlas van de Nederlandse Dagvlinders uit te brengen. Deze atlas zal alle informatie bevatten die nodig is om een voor vlinders verantwoord landschapsbeheer te voeren. Bovendien zal het een onontbeerlijk handboek zijn voor elke vlinderliefhebber.

DE MINISTER VAN LANDBOUW WIL NU OOK WETEN HOE HET MET DE VLINDERS IS GESTELD

Na de eerste drie jaar durende fase van het project veranderde de subsidiegever van Prins Bernard Fonds in het Ministerie van Landbouw en Visserij. Haar Directie Natuur, Milieu en Faunabeheer hechtte een grote waarde aan de uitkomsten van het onderzoek en financierde de laatste drie jaar. Bovendien was haar Biogeografisch Informatie Centrum zeer genteresseerd in de opbouw van een uitgebreid databestand met ecologische verspreidingsgegevens van vlinders, zodat deze gegevens beschikbaar kunnen komen voor de planning van landschapsinrichting en landschapsbeheer.

DE EERSTE NOODKRETEN

Inmiddels kwamen de eerste verontrustende resultaten van het onderzoek via tijdschriften en kranten naar buiten. Als reactie bereikten de coördinator van het project veel vragen, te veel om allemaal uitgebreid door het bestaande projectteam te beantwoorden. Daarom werd de Vlinderstichting opgericht. Het Landelijk Dagvlinderproject werd ondergebracht in de afdeling onderzoek en er werden twee afdelingen opgericht om de resultaten van het onderzoek onder de aandacht van een zeer breed publiek te brengen. Dit zijn de afdeling voorlichting en de afdeling educatie.

ACHT JAAR LATER

Acht jaar na het eerste initiatief is de kennis over vlinders zo groot dat er een *Atlas van de Nederlandse Dagvlinders* verschijnt waaruit blijkt dat het heel slecht gaat met de dagvlinders. Er is al veel belangstelling en aandacht voor de bedreigde toestand van dagvlinders bij deskundigen, beheerders en beleidsmakers. Om zoveel mogelijk mensen bewust te maken van deze dringende noodsituatie en om hen duidelijk te maken wat zij kunnen doen om de situatie te verbeteren is 1989 door de Vlinderstichting uitgeroepen tot het Vlinderjaar. Daarover vind U elders in deze *Vlinders* meer informatie.

DE VLINDERS ZIJN NOG LANG NIET GERED

Acht jaar onderzoek is natuurlijk heel wat. Ook de anderhalf miljoen gulden die het onderzoek gekost heeft is een aardig bedrag. En we kunnen heel tevreden zijn over de resultaten. Dit jaar ligt er een atlas voor u klaar en er zijn veel artikelen in vaktijdschriften en meer populaire tijdschriften verschenen. Ook het Ministerie van Landbouw en Visserij doet een duit in de zak door een Soortenbeschermingsplan voor Dagvlinders op te stellen waar de Vlinderstichting alle beschikbare kennis in kwijt kan. Dit plan zal als beleidsplan de voornemens van de Minister van Landbouw en Visserij op het gebied van de bescherming van dagvlinders openbaar maken.

Maar daarmee staan we pas aan het begin van de grote klus. Met al dit papier zijn de vlinders maar ten dele geholpen. Er zal ook daadwerkelijk iets moeten veranderen. Met deze kennis zal rekening moeten worden gehouden wanneer de planning voor de inrichting van het landschap wordt gemaakt en wanneer de beheersplannen van natuurgebieden of wegbermen worden opgesteld. Daarvoor is gedetailleerde informatie nodig over het voorkomen van de bedreigde en kwetsbare dagvlindersoorten. Het Landelijk Dagvlinderproject stelt zich de aankomende jaren ten doel de inventarisatie te richten op gedetailleerde informatie over het voorkomen van bedreigde en kwetsbare dagvlinders. Beheerders en beleidsmedewerkers kunnen alleen op grond van deze gegevens goede beleidsbeslissingen nemen. Deze gedetailleerde inventarisatie zal niet alleen gericht zijn op het verzamelen van zoveel mogelijk gebiedsnauwkeurige stippen op de kaart, maar ook op het verzamelen van extra ecologische informatie om de leemten in de ecologische kennis op te vullen.

Verder is er een dringende behoefte aan informatie over hoe de isolatie van vlinderpopulaties in een versnipperd landschap kan worden opgeheven. Door deze isolatie zijn populaties namelijk kwetsbaarder en is de kans op uitsterven groter. Verbindende landschapselementen zullen populaties weer met elkaar in contact moeten brengen, maar hoe? Op welke

manier maken vlinders gebruik van kleine landschapselementen, welke eisen stellen zij eraan? Hoe breed moet een houtwal zijn, hoeveel ruigtekruiden moeten er langs groeien, hoe vaak mag je maaien en wanneer? Allemaal openstaande vragen. Op deze vragen zullen in de aankomende jaren ook antwoorden gevonden moeten worden door een inventarisatie uit te voeren naar dagvlinders in kleine landschapselementen.

VOOR VRIJWILLIGE VELDMEDEWERKERS IS DE AANKOMENDE JAREN NOG VEEL WERK TE DOEN

Het zal van de subsidie van het Ministerie van Landbouw en Visserij afhangen of het noodzakelijke onderzoek zal kunnen worden uitgevoerd. Maar als het geld er komt zijn er twee inventarisatieprojecten die van start gaan in 1989:

De inventarisatie van bedreigde en kwetsbare dagvlinders:

BKD-inventarisatie.

De inventarisatie van dagvlinders in kleine landschapselementen:

DKL-inventarisatie.

Het geheel zal nog steeds plaatsvinden onder de noemer Landelijk Dagvlinderproject en vanuit de Vlinderstichting worden gecoördineerd. □